

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput X. Duellum omni lege est interdictum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

C A P U T X.

Duellum omni lege est interdictum.

Duellum est pugna duorum, qui crudeli hoc & diabolico invento acceptam injuriam ulcisci cupiunt. Naturali lege illud prohibetur; hæc siquidem homini jubet proximum suum velut ejusdem naturæ consortem amare, mutuisque officiis societatem fovere. Qui duellum exhibet, seipsum non amat, nam se morti objicit, aut adversarium suum occumbendi periculo exponit: si duellum offeratur, acceptare illud non licet. Nam qui duellum acceptat, aut innocens est, aut reus: si innocens est, nec alterum læsit, cur se morti objicit? si vero reus, cur innocentem conjicit in vitæ discrimen? Non est suæ vitæ, nec alienæ dominus: hæc Deo reddenda est, cum illam postulabit, vel Reipublicæ est conservanda. Nemini igitur licet vel suam, vel alterius vitam temere periculo exponere.

Dei lex homicidium prohibens duellum quoque vetat. In Exodo perspicue dicitur: *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias: ab altari meo evelles eum, ut moriatur (cap. 21.).* Idem in Deuteronomio repetitur: *Si quis odio habens proximum suum, insidiatus fuerit vitæ ejus, surgensque percusserit illum, & mortuus fuerit: non misereberis ejus, & auferes innoxium sanguinem de Israel, ut beneficit tibi (cap. 19.).* Non hic distinguitur, utrum quis proximum suum duello occiderit,
an

an per insidias: sed universim homicidium prohibetur. Textus, quos ex Evangelio & sancto Paulo attulimus, pariter evincunt duellum juri divino esse oppositum.

Lex quoque ecclesiastica duellum prohibet. Valentini III. Concilii tempore frequentia erant in Gallia duella, aut pro privatis ulciscendis injuriis, aut pro falsis accusationibus refutandis. Gundebaldus Burgundiæ Rex hanc consuetudinem firmarat lege, quæ ab ejus nomine dicta est. Avitus Viennensis Episcopus huic legi obstitit, & ad hunc tollendum abusum in III. Valentino Concilio collecti Episcopi sequens Decretum condidit: *Et quia ex hujusmodi juramentorum, imo perjuriorum contentione, etiam usque ad armorum certamen solet prorumpi, & crudelissimo spectaculo effunditur cruor belli in pace, statuimus juxta antiquum ecclesiasticæ observationis morem, ut quicumque in tam iniqua, & christianæ pacis inimica pugna alterum occiderit, seu vulneribus debilem reddiderit, velut homicida nequissimus, & latro cruentus ab Ecclesia, & fidelium cætu separatus, ad agendam pœnitentiam omnibus modis compellatur. Ille vero, qui occisus fuerit, tamquam sui homicida, & propria mortis spontaneus appetitor, a dominicæ oblationis Communione habeatur alienus, & cadaver, juxta sanctorum Canonum decreta, cum psalmis vel orationibus ad sepulturam non deducatur.* Addunt a christianissimo Imperatore petendum esse, ut Edictis suis detestandum hunc morem abroget.

Duellum omni lege est interdictum. 79

Lateranense II. Concilium nundinas prohibet, in quibus solebant milites duellum inire, ut vires suas probarent; jubetque mortuum in duello ecclesiastica sepultura esse privandum.

Postremum Tridentinum Concilium excommunicat ipso facto omnes Principes, qui duella publica sua in ditione permittunt. Bellantes item & paternos eadem pœna punit, additque bonis suis omnibus esse spoliandos, perpetuo infames fore, & ecclesiastica sepultura in duello mortuos esse privandos.

Pontifices Nicolaus I. Julius II. Leo X. Clemens VIII. Pius IV. Gregorius XIII. & Clemens VIII. particulares ediderunt Constitutiones, ut sub ecclesiasticis censuris duella prohiberent. Nostri quoque Reges severissimis Edictis illa prohibere; & Ludovicus XIV. tam severum expressamque Edictum edidit, tamque sollicitè ejus observantiam curavit, tamque exemplaribus pœnis ejusdem violatores puniit, ut crudelem hunc morem e Gallia omnino eliminandum sperare liceat.

His positis argumentis, & prohibitionibus, quomodo novus Casuista scribere audet, posse virum nobilem duellum acceptare, si illud recusans infamis evaderet; posse vero a viro nobili duellum offerri, si quando ipse aut injuste accusetur, aut alius sibi mortem minetur? Idem plerique alii Casuistæ docent; & licet duellum formaliter acceptare licitum esse negent, tamen indirecte illud acceptari posse docent, & modum

modum tradunt, quo vir nobilis duellum offerenti respondeat: quasi Deus, qui cordis intima speculatur, verbis falli posset. Vana eorum ratio est, quia honorem suum tueri licet, quem admodum defendere licet vitam, quæ honore ipso est vilior. At definiendum in primis est, quid sit honor. Profecto, ut Philosophi docent, verus hic esse debet, ex virtute ortus, & quædam veluti ejusdem imago. Porro honor, qui duello tueri creditur, estne constans verumque bonum, & ex virtute ortum? Cunctis homines id fatentur? Evangelii lex, quam sequi debet Christianus idne docet? In sola pene Gallia duellorum viguit usus: cæteræ nos gentes stultos ac furentes putarunt, dum hac via jura nostra turati sumus. Evangelium nos jubet bonum pro malo reddere, & pro calumniantibus orare; tantum abest, ut eos mortis periculo objiciamus. Hic honor vana chimæra est, quam diabolus, qui ab initio homicida fuit, velut quid solidum in hominum corda misit; unde seducti legem iniquam condiderunt, cui mundi amatores obtemperarunt, illam vero sapientes semper contempserunt, & improbarunt. Quam obrem ridiculum est asserere; licitum alicui esse in duello pugnare, ne ignavus censeatur (a).

A bar-

(a) Hanc ipsam propositionem Alexander VII. damnavit: *Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.* Est num. 2. Benedictus XIV. ut novos quosdam duellantium patronos corrigeret edita anno 1752. Constitutione *Detestabilem*, sequen-

Duellum omni lege est interdictum. 81

A barbaris stultisque hominibus ille contemne-
tur; verum si probus est, egregiisque factis
illustris, nullam veri honoris jacturam faciet.
Vira verum & solidum bonum est, quod falsæ
opinionis non est comparandum; illam autem iis
artibus defendere licet, quas humanæ, divinæ
que

quentes tamquam falsas scandalosas, & pernicio-
sas prohibuit propositiones. 1. Si vir militaris,
nisi offerat, & acceptet duellum tamquam formi-
dolosus, timidus, abjectus, & ad officia militaria
ineptus haberetur, indeque officio, unde se, suosque
sustentat, privaretur, vel promotionis, alias sibi de-
bitæ, ac promeritæ spe perpetua carere deberet, cul-
pa, & pœna vacaret, sive offerat, sive acceptet
duellum. 2. Excusari possunt etiam honoris tuen-
di, & humanæ vilipensionis vitandæ gratia acce-
ptantes duellum, vel ad illud provocantes, quando
certo sciunt, pugnam non esse secuturam, utpote
ab aliis impediendam. 3. Non incurrit ecclesiasti-
cas pœnas, ab Ecclesia contra duellantes latas, Dux,
vel Officialis militiæ acceptans duellum ex gravi me-
tu amissionis famæ & officii. 4. Licitum est in
statu hominis naturali acceptare, & offerre duel-
lum ad servandas cum honore fortunas, quando
alio remedio earum jactura propulsari nequit.
5. Asserta licentia pro statu naturali applicari etiam
potest statui civitatis malæ ordinatæ, in qua nimi-
rum vel negligentia, vel malitia Magistratus ju-
stitia aperte denegatur. Dein confirmatis pœnis
in Jure contra duellantes statutis insuper decla-
ravit, sepulturæ sacræ privationem, a Tridenti-
no in loco duelli morientibus dictatam, posthac
etiam ab iis, qui ex vulnere accepto extra lo-
cum conflictus decedunt, incurrendam, sive
duellum publice sive privatim indictum fuerit,
sive morturiens pœnitentiæ signa dederit, atque
Godeau Theol. Mor. Pars II, F a pec-

que leges permittunt. Illusio est asserere duellum acceptari posse, si quis hanc formet intentionem, se nolle seipsum ulcisci, verumtamen velle honorem suum tueri. Hæc enim intentio efficere numquam potest, ut divina lege & humana veritum duellum liceat, neve violetur illud præceptum: *Non occides.*

Disputant Doctores, an inter duos Reges liceat duellum, quo belli causas invicem definire volunt; quemadmodum ad bellum finiendum, quo flagrabat Europa, Carolo V. obtulit Franciscus I., qui ad constitutum locum revera illum expectavit.

Rarus admodum est iste casus; & quin illum decidam, dicam posse Regem, qui gravi & periculoso bello populos suos premi videt, communibus calamitatibus ita commoveri, ut post tentata frustra media quælibet ad pacem ineundam cum hoste, qui obstinatus est, & a pace abhorrens, ipsi liceat pro communi salute in singula-

---

a peccatis & censuris absolutus fuerit, five non &c. sublata Episcopis locorum super hac poena dispensandi facultate. Porro poenæ canonicæ contra duellantes latæ sunt 1. Excommunicatio latæ sententiæ tam ipsos congregientes, quam paternos, fautores, spectatores studio illinc venientes ligans. 2. Privatio sepulturæ ecclesiasticæ respectu illius, qui in duello vel propter duellum vivere desiit. Hisce accedit gravis obligatio satisfaciendi uxori, liberis; ac creditoribus occisi; si nempe hic supervivendo ex sua negotiatione, vel annuis pensionibus sufficienter illis providere, atque satisfacere potuisset.

gulari certamine vitam suam exponere; dummodo prius cum regni proceribus, doctisque hominibus consilium suum communicarit, lumenque a Deo ad recte deliberandum petierit. Cum enim cæpta jam inter utrumque exercitum pugna, inter confertos hostes Principem inimicum quærere, & cum illo congregari nequeat; si ab armis paullisper cessent exercitus; ut duos illos Principes invicem congregantes spectent, verum hoc esset duellum, quod jura cuncta permitterent. Possent etiam hi Principes inter se convenire, ut se invicem pugna jam inita quærerent; verum oporteret, ut vindictæ cupido abesset, aut prævalendi ambitio, sed tantum pro communi Reipublicæ bono arma tractarent.

Licite quoque possent duo Principes milites aliquot e suis exercitibus seligere, qui invicem pugnantes finem bello imponant: Si vero ad virium dumtaxat ostentationem id fieret, licitum esse non arbitrarentur.

Torneamenta, quæ in Festis publicis fiunt, in quibus aut lancea rumpitur, aut adversus militum manum oppidum oppugnatur, licita sunt, quia quodlibet homicidii periculum ab iis abest: at taurorum ludi, qui in quibusdam regionibus valde sunt frequentes, licite fieri nequeunt, quia grave in iis periculum adest, ethnicumque morem nimis imitantur. Sanctus Pius Papa V. Kalend. Novembr. anni 1557. Constitutione sua sub excommunicationis pœna illos prohibuit, & ecclesiastica sepultura eos privat, qui in illis occumbunt. Navarrus hanc affert

affert exceptionem, videlicet si taurorum truncata essent cornua, nec probabile ullum effectus necis periculum. Id vero est difficillimum, & aliquod semper periculum adest: præterea christiano homine indigna res est, ut cum ferocibus belluis de virium præstantia certet. Illos tantum Ethnici leonibus objiciebant, qui ad mortem damnati erant.

C A P U T XI.

*Homicidium proditorium & casuale
explicantur.*

Homicidium casuale illud est, quod præter intentionem agentis, & casu accidit: modo mortale peccatum est, modo veniale. In veteri Testamento refugii urbes Deus statuit in qualibet Tribu, ut illuc confugerent, quicumque præter intentionem aliquem casu occidissent. In Ecclesia Principes templa pro reorum immunitate concesserunt, & prisca Episcopi sollicitè illam tuebantur. At Pontifices decrevere, ne grassatores illa gauderent: hocque S. Pius V. edita Bulla confirmavit. Adeo increverat immunitatis abusus, ut in Italia Ecclesiæ latronum & grassatorum tuta essent refugia.

Casuistæ quidam *proditoris* nomen male explicant, dum eos tantum proditores vocant, qui ad aliquem dolo occidendum acceperunt pecuniam; illos vero, qui non accepta pecunia, sed vindictæ, vel amicorum causa aliquem interficiunt, proditores non appellant. Hæc explicat